

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

તા. ૦૩/૦૩/૨૦૧૬ થી ચુકાદામાં ફેરફાર

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો આદેશ

ખાસ દિવાની અરજી નં. ૮૦૪૫ / ૨૦૧૫

[**C/SCA/૮૦૪૫/૨૦૧૫** માં તારીખ ૦૩/૦૩/૨૦૧૬

ના ઓર્ડરની મિનિટો બાબતે વાત કરવા માટે નોંધ પર]

=====

ભૂપતસિંહ વિઠ્ઠલ વસાવા વાદી (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય -૨ ... પ્રતીવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી: શ્રી એસ. પી. મજમુદાર, અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે વકીલ

શ્રી નિશિત પી. ગાંધી, અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે વકીલ

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧-૩ માટે સરકારી વકીલ

=====

ખંડપીઠ : સન્માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી અકીલ કુરેશી

અને સન્માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી ઝેડ.કે. સૈયદ

તારીખ: ૦૫/૦૮/૨૦૧૬મૌખિક આદેશ

(દ્વારા : સન્માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી અકીલ કુરેશી)

૧. મિનિટો બાબતે વાત કરવા માટે આ નોંધ દ્વારા, એ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે કે અમારા ૦૩.૦૩.૨૦૧૬ તારીખના ચુકાદામાં, ટંકલેખનની ભૂલને કારણે, અમુક સુધારા કરવામાં આવ્યા છે.એ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે કે પરિચ્છેદ રમાં મહેસૂલ સર્વેક્ષણ નંબરો ગામના ૧૫૬/૧ અને ૧૫૬/૨ તરીકે ઉલ્લેખિત છે:સાચા સર્વેક્ષણ નંબરો ૫૬/૧ અને ૫૬/૨ ને બદલે

વાડિયા.વધુમાં, પેરા ૪ માં, તારીખ ૩૦.૦૩.૧૯૮૮ ને બદલે ૩૦.૦૫.૧૯૮૮ ખોટી રીતે દર્શાવવામાં આવી છે.

૨. ઉપરોક્ત ચુકાદો તે મુજબ સુધારવામાં આવશે.નોંધનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

(ન્યામૂર્તીશ્રી અકીલ કુરેશી)

(ન્યામૂર્તીશ્રી ઝેડ. કે. સૈયદ)

વર્તમાન ચુકાદામાં તારીખ ૦૫/૦૮/૨૦૧૬ થી ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે.

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ દિવાની અરજી નં. ૮૦૪૫ / ૨૦૧૫

માનનીય ન્યામૂર્તીશ્રી અકીલ કુરેશી અને

માનનીય ન્યામૂર્તીશ્રી ઝેડ.કે.સૈયદ

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?

૨ પત્રકારને સોંપવામાં આવે કે નહીં?

૩ શું ન્યાયમૂર્તીશ્રી ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?

૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?

=====

ભૂપતસિંહ વિહલ વસાવા વાદી (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય સામાવાળા (ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી : શ્રી એસ. પી. મજમુદાર, અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે વકીલ

શ્રી નિશિત પી. ગાંધી, અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે વકીલ

શ્રી રાકેશ પટેલ, પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ થી ૩ માટે એ.જી.પી.

=====

ખંડપીઠ : માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી અકીલ કુરેશી

અને માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી ઝેડ.કે.સૈયદ

તારીખ: ૦૩/૦૩/૨૦૧૬ - ચુકાદો
દ્વારા - માનનીય ન્યામૂર્તીશ્રી અકીલ કુરેશી

૧. અરજદારે એવી જાહેરાત માટે વિનંતી કરી છે કે તેમની જમીનનું સંપાદન જમીન સંપાદન પુનર્વસન અને પુનર્વસન અધિનિયમ, ૨૦૧૩ (ટૂંકમાં '૨૦૧૩નો અધિનિયમ') માં વાજબી વળતર અને પારદર્શિતાના અધિકારની કલમ ૨૪ (૨) ના આધારે સમાપ્ત થઈ ગયું છે. વૈકલ્પિક રીતે, અરજદારે સત્તાવાળાઓને જમીન સંપાદનમાંથી પીછેહઠ કરવાના નિર્દેશ માટે વિનંતી કરી છે.

૨. સંક્ષિપ્ત હકીકતો નીચે મુજબ છે: અરજદાર ગામ વાડિયા, તાલુકા મહેસૂલ સર્વેક્ષણ નંબર ૧૫૬/૧ અને ૧૫૬/૨ ધરાવતા જમીનના અન્ય સહ-માલિકો સાથે શીર્ષકમાં ઉત્તરાધિકારી નં. નનોદ, જિલ્લા. ભરૂચ. રાજ્ય દ્વારા ગેસ્ટ હાઉસના નિર્માણના જાહેર હેતુ માટે આવી જમીનની જરૂર હતી. આવી જમીન હસ્તગત કરવા માટે, જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૮૪ (ટૂંકમાં '૧૯૮૪નો અધિનિયમ') ની કલમ ૪ (૧) હેઠળ જાહેરનામું ૨૩.૦૩.૧૯૮૩ પર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું. જરૂરી પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી, વિશેષ જમીન સંપાદન અધિકારીએ ૨૭.૦૭.૧૯૮૪ તારીખનો તેમનો એવોર્ડ પસાર કર્યો. અરજદારનો કેસ એ છે કે, આવી જમીન હસ્તગત કર્યા પછી, સત્તાવાળાઓએ આ સ્થળ પર ક્યારેય ગેસ્ટ હાઉસ બનાવ્યું ન હતું અને આમ, સંપાદનના ઘણા વર્ષો પછી, જમીન, આજે પણ, બિનઉપયોગી જમીન ખુદ્દી રહે છે. અરજદાર દલીલ કરે છે કે ૨૦૧૩ ના અધિનિયમની કલમ ૨૪ (૨) ના આધારે, આવા સંપાદન સમાપ્ત થઈ જશે.

અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, જમીન માટે વળતર ક્યારેય ચૂકવવામાં આવ્યું ન હતું કે માલિકો દ્વારા પ્રાપ્ત થયું ન હતું. જોકે રિટ પિટિશનમાં ક્ષણિક રીતે ઉદ્દેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે કબજો પણ લેવામાં આવ્યો ન હતો, દલીલો સમયે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે તેમની રજૂઆતો

વળતરની ચુકવણીના પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત રાખી હતી.

૩. અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી વૈકલ્પિક વિનંતીના સંદર્ભમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે, જમીન દાયકાઓથી એકસાથે બિનઉપયોગી રહી હોવાથી, સરકારને તે મૂળ જમીન માલિકોને પરત કરવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ.જો કે, વી. ચંદ્રશેખરન અને anr Vs ના કિસ્સામાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને, આવી દલીલની મર્યાદાને સમજીને. વહીવટી અધિકારી અને ઓઆરએસ (૨૦૧૨) ૧૨ એસસીસી ૧૩૩ અને અન્ય સમાન ન્યાયિક ઘોષણાઓમાં અહેવાલ આપ્યો હતો, અરજદારના વકીલે વળતરની ચુકવણી ન કરવાના સંદર્ભમાં જ વિગતવાર રજૂઆત કરી હતી.

૪. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી મજમુદારે રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજો તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું અને ધ્યાન દોર્યું હતું કે પ્રતિવાદીઓ અનુસાર પણ, અરજદારના દાદાને માત્ર રૂ. ૩૬, જમીનના વળતર માટે ૯૯૭.૮૦.જો કે, આપું વળતર વાસ્તવમાં ક્યારેય મળ્યું ન હતું.અમારું ધ્યાન અરજીના જોડાણ ઇમાં લખેલા ૨૯.૦૫.૨૦૦૧ ના પત્ર તરફ દોરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં વિશેષ જમીન સંપાદન અધિકારીએ જમીનના સહ-માલિકોમાંથી એકને જણાવ્યું હતું કે, અત્યાર સુધી વળતરની રકમ પ્રાપ્ત થઈ નથી અને તે સરકારી તિજોરીમાં પડેલી છે.તેથી તે હાજર રહી શકે છે જેથી રકમ ચૂકવી શકાય.અરજદારના વકીલે માહિતીના અધિકાર અધિનિયમ હેઠળ ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રશ્નોના જવાબમાં તેમને મળેલા દસ્તાવેજ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે, ૩૦.૦૩.૧૯૮૮ ના રેકૉર્ડ મુજબ, રકમ હજુ પણ સરકારી તિજોરીમાં પડેલી છે.

૫. આવા દસ્તાવેજોના આધારે વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓની તરફેણમાં માત્ર વાઉચર જારી કરવું પૂરતું નથી.કાયદાની કલમ

૨૪ (૨) હેઠળ જે જરૂરી છે તે છે વળતરની ચુકવણી અથવા જો આવી ચુકવણી માલિકને કોઈપણ કારણોસર પ્રાપ્ત ન થાય, તો તે સંદર્ભ અદાલત સમક્ષ જમા કરાવવી પડશે.વર્તમાન કેસમાં, નાણાં હજુ પણ સરકારી તિજોરી પાસે પડેલા છે જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે વળતર ક્યારેય ચૂકવવામાં આવ્યું ન હતું.આ સંદર્ભમાં વકીલે પૂણે મિનિસિપાલ કોર્પોરેશન અને એ. એન. આર. વિ. હરકચંદ મિસિરીમલ સોલંકીના નિર્ણય પર ભારે આધાર રાખ્યો હતો અને (૨૦૧૪) ૩ એસ. સી. સી. ૧૮૬૩માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

૬. બીજી તરફ, વિદ્વાન એ. જી. પી. એ અરજીનો વિરોધ કર્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે સંપાદનની કાર્યવાહી વર્ષ ૧૯૮૪માં પૂર્ણ થઈ હતી.વળતર જમીન માલિકને સોંપવામાં આવ્યું હતું.ત્યારબાદ, તેને સંદર્ભ અદાલતમાં જમા કરાવવાની વધુ જરૂર નહોતી.કોઈપણ રીતે, આવા મુદ્દાઓ આટલા લાંબા સમયગાળા પછી ફરી ખોલી શકાતા નથી.

૭. ૨૦૧૩ના અધિનિયમની કલમ ૨૪,૧૮૯૪ના અધિનિયમ નંબર ૧ હેઠળ જમીન સંપાદન પ્રક્રિયા સાથે સંબંધિત છે, જે અમુક કિસ્સાઓમાં ૨૬ થઈ હોવાનું માનવામાં આવશે.કલમ ૨૪ની પેટા-કલમ (૧) એ જોગવાઈ કરે છે કે અધિનિયમમાં જે કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, ૧૮૯૪ના અધિનિયમ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવેલી જમીન સંપાદનની કાર્યવાહીના કોઈપણ કિસ્સામાં, જ્યાં કલમ ૧૧ હેઠળ કોઈ ચુકાદો આપવામાં આવ્યો નથી, તો વળતરના નિર્ધારણને લગતી ૨૦૧૩ના અધિનિયમની તમામ જોગવાઈઓ લાગુ થશે; અથવા જ્યાં કલમ ૧૧ હેઠળ ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હોય, તો આવી કાર્યવાહી ૧૮૯૪ના અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ ચાલુ રહેશે, જાણે કે તે ૨૬ કરવામાં આવી ન હોય.કલમ ૨૪ ની પેટા-કલમ (૨) જે મહત્વપૂર્ણ છે તે નીચે મુજબ વાંચે છે:

(૨) પેટા કલમ (૧) માં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવેલી જમીન સંપાદન કાર્યવાહીના કિસ્સામાં, જ્યાં આ અધિનિયમના પ્રારંભના પાંચ વર્ષ કે તેથી વધુ સમય પહેલાં ઉપરોક્ત કલમ ૧૧ હેઠળ ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હોય, પરંતુ જમીનનો ભૌતિક કબજો લેવામાં આવ્યો નથી અથવા વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું નથી, ત્યાં ઉપરોક્ત કાર્યવાહી રદ થઈ હોવાનું માનવામાં આવશે અને યોગ્ય સરકાર, જો તે ઇચ્છે તો, આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર આવા જમીન સંપાદનની કાર્યવાહી નવેસરથી શરૂ કરશે:

પરંતુ જો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હોય અને બહુમતી જમીન માલિકીના સંદર્ભમાં વળતર લાભાર્થીઓના ખાતામાં જમા કરવામાં આવ્યું ન હોય, તો ઉપરોક્ત જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ સંપાદન માટેના જાહેરનામામાં ઉલ્લેખિત તમામ લાભાર્થીઓ આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર વળતર મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.

૮. આમ જોઈ શકાય છે કે કલમ ૨૪ની પેટા-કલમ (૨) ની જોગવાઈઓ એવા કેસમાં લાગુ થશે, જ્યાં ૧૮૯૪ના અધિનિયમ હેઠળ જમીન સંપાદન શરૂ કરવામાં આવ્યું હોય અને કલમ ૧૧ હેઠળ એવોર્ડ ૨૦૧૩ના અધિનિયમની શરૂઆતના પાંચ વર્ષ કે તેથી વધુ સમય પહેલાં આપવામાં આવ્યો હોય. આ શરત ઉપરાંત, જો એવું જણાય કે જમીનનો ભૌતિક કબજો લેવામાં આવ્યો નથી અથવા વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું નથી, તો આવા સંજોગોમાં કાર્યવાહી રદ થઈ હોવાનું માનવામાં આવશે. જો કે, યોગ્ય સરકાર ૨૦૧૩ના કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર આવી જમીનને નવેસરથી હસ્તગત કરવા માટે કાર્યવાહી શરૂ કરી શકે છે.

૯. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, આપણે વર્તમાન કેસમાં પૂછપરછ કરવાની જરૂર છે કે વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું હતું કે નહીં?અમે જોઈ શકીએ છીએ કે ૧૮૯૪ના કાયદાની કલમ ૩૧ વળતરની ચુકવણી અથવા કોર્ટમાં જમા કરાવવા સાથે સંબંધિત છે.કલમ ૩૧ નો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૩૧. વળતરની ચુકવણી અથવા તેને કોર્ટમાં જમા કરાવવું.

- (૧) કલમ ૧૧ હેઠળ ચુકાદો આપવા પર, કલેક્ટર તેના દ્વારા આપવામાં આવેલા વળતરની ચૂકવણી પુરસ્કાર અનુસાર તેના હકદાર વ્યક્તિને કરશે અને આગામી પેટા વિભાગમાં ઉલ્લેખિત કોઈ એક અથવા વધુ આકસ્મિકતાઓ દ્વારા અટકાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેને તેમને ચૂકવશે.
- (૨) જો તેઓ તેને પ્રાપ્ત કરવા માટે સંમતિ નહીં આપે, અથવા જો જમીનને અલગ પાડવા માટે કોઈ સક્ષમ વ્યક્તિ ન હોય, અથવા વળતર મેળવવા માટેના હક અથવા તેની વહેંચણી અંગે કોઈ વિવાદ હોય, તો કલેક્ટર વળતરની રકમ અદાલતમાં જમા કરાવશે, જેમાં કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ રજૂ કરવામાં આવશે:પરંતુ રસ ધરાવતી હોવાનું સ્વીકારવામાં આવેલી કોઈપણ વ્યક્તિ રકમની પર્યાપ્તતાના વિરોધમાં આવી ચુકવણી મેળવી શકે છે:

પરંતુ એ પણ કે જે વ્યક્તિએ વિરોધ સિવાય અન્યથા રકમ પ્રાપ્ત કરી હોય તે કોઈપણ વ્યક્તિ કલમ ૧૮ હેઠળ કોઈપણ અરજી કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.

પરંતુ એ પણ કે અહીં સમાવિષ્ટ કંઈપણ કોઈ પણ વ્યક્તિની જવાબદારીને અસર કરશે નહીં, જે આ અધિનિયમ હેઠળ આપવામાં આવેલ કોઈપણ વળતરનો સંપૂર્ણ અથવા કોઈપણ ભાગ કાયદેસર

રીતે હકદાર વ્યક્તિને ચૂકવવા માટે મેળવી શકે છે.”

૧૦. તેથી, ૧૮૯૪ના અધિનિયમની કલમ ૩૧ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ, કલમ ૧૧ હેઠળ ચુકાદો આપવા પર, કલેક્ટર તેના દ્વારા આપવામાં આવેલા વળતરની ચૂકવણી રસ ધરાવતી અને તેના હકદાર વ્યક્તિઓને ચુકવશે અને પેટા કલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત એક અથવા વધુ આકસ્મિકતાઓ દ્વારા અટકાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેને તેમને ચૂકવશે. પેટા કલમ (૨), બદલામાં, જોગવાઈ કરે છે કે, જો રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓ તેને પ્રાપ્ત કરવા માટે સંમત ન થાય, અથવા જો જમીનને અલગ પાડવા માટે કોઈ સક્ષમ વ્યક્તિ ન હોય, અથવા વળતર મેળવવા માટેના હક અથવા તેની વહેંચણી અંગે કોઈ વિવાદ હોય, તો કલેક્ટર વળતરની રકમ અદાલતમાં જમા કરાવશે, જેમાં કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ રજૂ કરવામાં આવશે.

૧૧. આમ, કલેક્ટરે કલમ ૧૧ હેઠળ ચુકાદો આપ્યા પછી રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને વળતરની ચુકવણી કરવી પડશે અને પેટા કલમ (૨) હેઠળ ઉભી થતી કોઈપણ આકસ્મિકતાને કારણે અટકાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તે ચૂકવવું પડશે. આ આકસ્મિકતાઓ છે,

- (i) જો રસ ધરાવતી વ્યક્તિ તેને સ્વીકારવા માટે સંમત ન થાય, અથવા
- (ii) જો જમીનને અલગ પાડવા માટે સક્ષમ કોઈ વ્યક્તિ ન હોય, અથવા
- (iii) વળતર મેળવવાના હક અંગે કોઈ વિવાદ હોય તો અથવા
- (iv) તેની વહેંચણી વિશે.

જો આમાંથી કોઈ પણ ઘટના કલેક્ટરને એવોર્ડ મુજબ રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને વળતર ચૂકવવાથી અટકાવે છે, તો આવા વળતરની રકમ સંદર્ભ અદાલતમાં જમા કરાવવી તેની ફરજ રહેશે.

૧૨. આ સંદર્ભમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે પૂણે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન અને એ. એન. આર.

વિરુદ્ધ હરકચંદ મિસિરીમલ સોલંકી અને ઓ. આર. એસ. (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, જે ૨૦૧૩ના કાયદાની કલમ ૨૪ની પેટા-કલમ (૨) માં ઉદ્ભવતા ચુકવણીની જરૂરિયાતના પ્રશ્ન પરનો મુખ્ય કેસ છે, અર્થઘટન કર્યું કે ઉપરોક્ત વિભાગમાં વપરાયેલ "ચૂકવણી" શબ્દને "ઓફર" અથવા "ટેન્ડર" શબ્દ સાથે સરખાવી શકાતો નથી.તે જ સમયે, ઉપરોક્ત શબ્દને શાબ્દિક અર્થઘટન આપી શકાતું નથી જે ૧૮૯૪ ના અધિનિયમની કલમ ૩૧ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયા, પદ્ધતિ અને થાપણની રીતની અવગણના કરશે, તેમાં કોઈ પણ આકસ્મિક ઘટના બનવાની સ્થિતિમાં જે કલેક્ટરને વળતરની વાસ્તવિક ચુકવણી કરવાથી અટકાવી શકે છે.તેથી, કોર્ટે તારણ કાઢ્યું હતું કે કલમ ૨૪ (૨) ના હેતુ માટે, વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું હોવાનું માનવામાં આવશે, જો વળતર રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને આપવામાં આવ્યું હોય અને એવું વળતર અદાલતમાં જમા કરવામાં આવ્યું હોય, જ્યાં કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ આપી શકાય છે.કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે વળતરની ચૂકવણી કલમ ૨૪ (૨) ના અર્થમાં કરવામાં આવી હોવાનું કદી શકાય જ્યારે કલેક્ટરે તેની જવાબદારી નિભાવી છે અને વળતરની રકમ કોર્ટમાં જમા કરી છે અને તે રકમ રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને ઉપલબ્ધ કરાવી છે જે ૧૮૯૪ના કાયદાની કલમ ૩૨ અને ૩૩ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવી છે.

૧૩. આમ ૨૦૧૩ના કાયદાની કલમ ૨૪ (૨) માં વપરાયેલ "ચૂકવેલ" શબ્દનો અર્થઘટન કરવાના હેતુસર, કલેક્ટરને પુરસ્કાર પસાર કરવા પર વળતરની ચુકવણી માટે ૧૮૯૪ના કાયદાની કલમ ૩૧માં કલ્પના કરવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે.કલમ ૩૧ની પેટા-કલમ (૧) માં કલેક્ટરને પેટા-કલમ (૨) માં પૂરી પાડવામાં આવેલી આકસ્મિકતાઓ દ્વારા અટકાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી વળતરની ચૂકવણી કરવાની જરૂર છે.આવી સ્થિતિમાં તેણે વળતરની રકમ સંદર્ભ અદાલત સમક્ષ જમા કરાવવી

પડશે.વર્તમાન કેસની હકીકતો વિચિત્ર છે અને અમે એ આધાર પર આગળ વધ્યા છીએ કે અરજદારને અત્યાર સુધી વળતર મળ્યું નથી.જો કે, આવી બિન-પ્રાપ્તિ પાછળના કારણની નજીકથી તપાસ કરવાની જરૂર છે.નોંધ્યું છે તેમ, અરજદારના દાદા એવોર્ડ પસાર થયા પછી તરત જ કલેક્ટર સમક્ષ હાજર રહ્યા હતા અને કલેક્ટર દ્વારા રૂ. ૩૬, ૯૯૭.૮૦ વળતર તરીકે.તેમણે આ અસરને સમર્થન આપ્યું કે "આ રકમ હું વિરોધ હેઠળ સ્વીકારી રહ્યો છું".તેમના અંગૂઠાની છાપ પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી અને ગામના તલાટી દ્વારા તેના પર સહી કરવામાં આવી હતી.આ પાસાઓ માટે, અરજદાર પણ કોઈ વિવાદ ઉઠાવતા નથી.જો કે, તેઓ જે નિર્દેશ કરશે તે એ છે કે, આ દસ્તાવેજમાં સ્પેશિયલ ટ્રેઝરી ઓફિસર, રાજપીપળાને રૂ.૩૬,૯૯૭.૮૦.અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર, તેથી, આ દર્શાવશે કે અરજદારને વાઉચર્સ મળ્યા પછી તેણે સરકારી ટ્રેઝરી ઓફિસમાં જવું પડશે અને તે રકમ એકત્રિત કરવી પડશે જે અરજદારે કરી ન હતી.આ સંજોગોમાં, કલેક્ટર પાસે એકમાત્ર વિકલ્પ સંદર્ભ અદાલત સમક્ષ આવી રકમ જમા કરાવવાનો હતો, જેમાં નિષ્ફળ જતાં, ૨૦૧૩ના કાયદાની કલમ ૨૪ (૨) માં દર્શાવેલ પરિણામો અનુસરવામાં આવશે.

૧૪. અમે આવી દલીલને સ્વીકારી શકતા નથી.કલેક્ટરે રસ ધરાવતી વ્યક્તિને વળતરની ચુકવણીની રજૂઆત કરી હતી, તેમણે સમર્થન સાથે ચુકવણી વાઉચર સ્વીકાર્યું હતું કે તેમને વિરોધ હેઠળ આવા પૈસા મળી રહ્યા છે.જો તે પછી, વાઉચરનો પ્રાપ્તકર્તા ખરેખર આવી રકમ એકત્રિત કરવા માટે સરકારી તિજોરી સમક્ષ હાજર ન થયો હોય, તો અમને નથી લાગતું કે ૧૮૯૪ના કાયદાની કલમ ૩૧ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ કલ્પના કરવામાં આવેલી આકસ્મિકતાઓ ઊભી થઈ હોવાનું કહી શકાય.નાણાં એકત્ર કરવા માટે રસ ધરાવતી વ્યક્તિ માટે વાઉચર જારી કરવામાં આવ્યું હતું.આ એવો કેસ નથી કે જેમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિ હાજર ન થઈ હોય અથવા વળતર સ્વીકારવાનો

ઈનકાર કર્યો હોય.તે એક એવો કેસ છે, જેમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિ હાજર રહી હતી, તેણે વાઉચર સ્વીકારીને ટિપ્પણી કરી હતી કે તે વિરોધ હેઠળ નાણાં સ્વીકારી રહ્યો છે.કલેક્ટર ત્યારે જ સરકારી તિજોરીમાંથી નાણાં એકત્ર કરવા માટે વાઉચર મેળવનારની રાહ જોઈ શકતા હતા જ્યાં નાણાં પડેલા હતા.કલમ ૩૧ની પેટા-કલમ (૨) માં પરિકલ્પિત ચાર આકસ્મિકતાઓમાંથી કોઈ પણ વર્તમાન કેસને આવરી લેશે નહીં.૨૦૧૩ ના કાયદાની કલમ ૨૪ (૧) (એ) અને ૨૪ (૧) (બી) ના સંદર્ભમાં વપરાયેલ "પેઈડ" શબ્દ, તેથી, આવી પરિસ્થિતિને આવરી લેવો આવશ્યક છે.

૧૫. આ મુદ્દાને થોડો અલગ દ્રષ્ટિકોણથી જોઈ શકાય છે.કલમ ૩૧ની પેટા કલમ (૧) અને (૨) ની દ્રષ્ટિએ, કલેક્ટર એવોર્ડ પસાર થયા પછી તરત જ રસ ધરાવતી વ્યક્તિઓને વળતર ચૂકવવાનો પ્રયાસ કરશે.

જો કે, જો પેટા-કલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત કોઈ પણ આકસ્મિકતાને કારણે આવી ચૂકવણી કરવામાં ન આવે, તો તેની ફરજ સંદર્ભ અદાલત સમક્ષ વળતરની આવી રકમ જમા કરાવવાની રહેશે.વર્તમાન કિસ્સામાં, રસ ધરાવતી વ્યક્તિએ ચૂકવણી વાઉચર પહેલેથી જ સ્વીકારી લીધું હોવાથી, આવી રકમ સરકારી ખજાનાની કસ્ટડીમાં રહેવી પડી હતી.તેથી કલેક્ટર આવી રકમ સંદર્ભ અદાલતમાં ટ્રાન્સફર કરી શક્યા ન હોત.તેથી કલેક્ટરે અરજદારને દાવો કરવા માટે સરકારી ખજાનામાં આવી મેળ ખાતી રકમ ઉપલબ્ધ કરાવવી પડી હતી.તે જ સમયે, કલેક્ટર પાસેથી પણ રેફરેન્સ કોર્ટ સમક્ષ આવી રકમ ટ્રાન્સફર કરવાની અપેક્ષા રાખી શકાતી નથી.કોઈ પણ સંજોગોમાં, કલેક્ટર પાસેથી વળતરની રકમ એક જ સમયે બે અલગ-અલગ સ્થળોએ રાખવાની અપેક્ષા રાખી શકાતી નથી.ન તો કાયદો અને ન તો સંબંધિત જોગવાઈઓનું સાચું અર્થઘટન આવી પરિસ્થિતિ લાવી શકે છે.જોકે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે, જ્યારે લાંબા સમય સુધી, રસ ધરાવતી વ્યક્તિએ ખરેખર નાણાં એકત્ર કર્યા ન હતા, ત્યારે કલેક્ટરે ઓછામાં ઓછું તે સંદર્ભ

અદાલત સમક્ષ જમા કરાવવું જોઈએ.અમે આવા અર્થઘટન માટે કોઈ વોરંટ જોતા નથી.

પ્રથમ, કારણ કે કાયદો આવી કોઈ પરિસ્થિતિને માન્યતા આપતો નથી.બીજું, જો આવા અર્થઘટનને સ્વીકારવામાં આવે, તો તે અસ્પષ્ટ છે કે રસ ધરાવતી વ્યક્તિ આવે અને ખરેખર સરકારી તિજોરીમાંથી નાણાં એકત્રિત કરે તેની રાહ જોવા માટે કલેક્ટર માટે ક્યારે રેખા દોરવામાં આવશે અને કલેક્ટર ક્યારે આવી બધી આશાઓ છોડી શકે છે અને સંદર્ભ અદાલત સમક્ષ નાણાં ટ્રાન્સફર કરી શકે છે.

૧૬. બનારસ સ્ટેટ બેંક લિમિટેડના કિસ્સામાં વિ.આવકવેરાના કમિશનર, યુ. પી. એ AIR ૧૯૭૦ SC ૨૮૧ માં અહેવાલ આપ્યો હતો કે, આવકવેરાના અધિનિયમ, ૧૯૨૨ ની કલમ ૧૬ (૨) માં ઉપયોગમાં લેવાતા ડિવિડન્ડના સંદર્ભમાં "ચૂકવેલ" અભિવ્યક્તિ વિચારણા માટે આવી હતી.એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે ડિવિડન્ડ જે તારીખે જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું તે તારીખે ચૂકવવામાં આવ્યું હોવાનું માની શકાતું નથી.એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૧૬ (૨) માં "ચૂકવેલ" અભિવ્યક્તિ સામાન્ય રીતે સભ્ય દ્વારા ડિવિડન્ડની વાસ્તવિક રસીદ પર વિચાર કરતી નથી, જ્યારે કંપની તેની જવાબદારીનું વિસર્જન કરે છે અને ડિવિડન્ડની રકમ તેના હકદાર સભ્યને બિનશરતી ઉપલબ્ધ કરાવે છે ત્યારે ડિવિડન્ડની ચૂકવણી કરવામાં આવી હોવાનું કહી શકાય.

૧૭. જે. ડાલમિયા વિરુદ્ધ આવકવેરાના કમિશનર, નવી દિલ્હીએ એ. આઈ. આર. ૧૯૬૪ એસ. સી. ૧૮૬૬માં આવકવેરાના કાયદા, ૧૯૨૨ની કલમ ૧૬ (૨) ના સંદર્ભમાં ડિવિડન્ડની રકમનો અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે ઉપરોક્ત કલમ હેઠળ "ચૂકવેલ" અભિવ્યક્તિ સભ્ય દ્વારા ડિવિડન્ડની વાસ્તવિક રસીદની વિચારણા કરતી નથી અને

સામાન્ય રીતે, જ્યારે કંપની તેની જવાબદારીનું વિસર્જન કરે છે અને તેના હકદાર સભ્યને ડિવિડન્ડની રકમ બિનશરતી ઉપલબ્ધ કરાવે છે ત્યારે ડિવિડન્ડની ચૂકવણી કરવામાં આવી હોવાનું કહી શકાય છે.૫૫ ITR ૬૯૯ માં નોંધાયેલા બોમ્બે સિટી I ના આવકવેરાના કમિશનર રમેશ આર. સરૈયા વિરુદ્ધના નિર્ણયમાં આવા દ્રષ્ટિકોણનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૮. પ્રેસિડેન્સી ટોકીઝ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધના કિસ્સામાં.ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૩૩ (૨) હેઠળ એક મહિનાના વેતનની ચુકવણીની જરૂરિયાતના સંદર્ભમાં હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે એ. આઇ. આર. ૧૯૬૯ મદ્રાસ ૮૭ માં અહેવાલ આપ્યો હતો કે, જ્યાં વ્યવસ્થાપન પ્રસ્તાવ કરે છે અને કર્મચારી તેને સ્વીકારવાનો ઇનકાર કરે છે, ત્યાં તે પૂરતું પાલન હશે.

૧૯. આમ જોઈ શકાય છે કે "ચૂકવણી" શબ્દ ચોક્કસ વ્યાખ્યા માટે શક્ય નથી અને અર્થઘટન કાયદાથી કાયદામાં બદલાય છે અને કેટલીકવાર પરિસ્થિતિ પર આધાર રાખે છે.વર્તમાન કેસમાં અરજદારના વકીલ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલ શાબ્દિક અર્થઘટન વધુ વિસંગત પરિસ્થિતિ તરફ દોરી જશે.પૂણે મિનિસિપલ કોર્પોરેશન અને એ. એન. આર. વિરુદ્ધ હરકચંદ મિસિરીમલ સોલંકી અને ઓ. આર. એસ. (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં પણ સર્વોચ્ચ અદાલતે તેની બધી કઠોરતામાં આવા અર્થઘટનને સ્વીકાર્યું ન હતું અને એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે રસ ધરાવતી વ્યક્તિ વળતર સ્વીકારતી નથી, ત્યારે કલેક્ટર દ્વારા સંદર્ભ અદાલત સમક્ષ જમા કરાવવું એ વળતરની "ચૂકવણી" સમાન હશે.નોંધ્યું છે તેમ, વર્તમાન કેસમાં રસ ધરાવતી વ્યક્તિએ વળતર મેળવવાનો ઇનકાર કર્યો ન હતો.હકીકતમાં, તેઓ સ્વેચ્છાએ કલેક્ટર સમક્ષ હાજર રહ્યા હતા અને ચુકવણી વાઉચર પણ સ્વીકાર્યું હતું.ત્યારબાદ ભૌતિક રીતે વળતર એકત્ર ન કરવાની તેમની કાર્યવાહીથી પરિસ્થિતિ બદલાશે નહીં.

૨૦. પરિણામે, અરજી રદ કરવામાં આવે છે.

(ન્યામૂર્તીશ્રી – અકીલ કુરેશી)

(ન્યામૂર્તીશ્રી – ઝેડ.કે.સૈયદ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.